

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
SREDNJOBOSANSKI KANTON
OPĆINA BUGOJNO**

**DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA OPĆINE
BUGOJNO ZA PERIOD 2024.-2026. GODINU**

Bugojno, juni 2023. godine

SADRŽAJ

1. Uvod.....	3
2. Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2024-2026 godine	5
3. Srednjoročna makroekonomska prognoza i fiskalna strategija BiH	10
4. Makroekonomska analiza za FBiH, SBK i Općinu Bugojno.....	13
5. Projekcije prihoda SBK za 2023. i za period 2024-2026.....	18
6. Projekcije Budžeta Općine Bugojno za period 2024-2026	22
6.1 Projekcije prihoda i primitaka za period 2024-2026.....	22
6.2. Projekcije rashoda i izdataka po ekonomskoj i funkcionalnoj klasifikaciji za period 2024- 2026.....	26
7. Pregled programa aktivnosti budžetskog korisnika, Jedinstvenog organa uprave sa potrošačkim jedinicama, za period 2024-2026 godinu.....	31
8. Mjere i preporuke za upravljanje prihodima, primicima, rashodima i izdacima u budžetu Općine Bugojno.....	33

1. Uvod

U skladu sa Zakonom o Budžetima FBiH (Službene novine FBiH, br. 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19, 28/20, 25a/22) urađen je dokument okvirnog Budžeta Općine Bugojno (skraćeno: DOB) za period od 2024. do 2026. godine, koji služi kao polazna osnova za izradu Nacrta i Prijedloga Budžeta za 2024. godinu i koji sadrži projekcije Budžeta Općine Bugojno za 2024., 2025. i 2026. godinu. Dokument okvirnog budžeta (DOB) predstavlja kratkoročnu i srednjoročnu ekonomsku i fiskalnu prognozu za društveno-ekonomsko okruženje, a u okviru kojeg se projicira ekonomski i fiskalni položaj općine u trogodišnjem periodu. Smjernice ekonomske i fiskalne politike za trogodišnji period sa viših nivoa vlasti (BiH, FBiH i SBK) trebale bi biti objavljene prije početka mjeseca juna u tekućoj fiskalnoj godini, kako bi javne uprave na lokalnom nivou (Općinski organi uprave) dobile pravovremeno informacije i statističke podatke koji su osnova za izradu Općinskog dokumenta okvirnog Budžeta za naredne tri godine. Zakonom o budžetima u FBiH („Sl.novine Federacije BiH“, br.102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19, 28/20, 25a/22), propisan je budžetski kalendar kojim su utvrđeni krajnji rokovi za svaku fazu budžetskog planiranja i kojim je predviđeno da DOB za naredne tri godine, kao jedinstven dokument, vlada odnosno općinski načelnik razmatra i usvaja do 30. juna tekuće godine.

Teškoća za primjenu ovako definisanih zakonskih odredbi predstavljaju činjenice da su Zakonom o budžetima u FBiH definisane iste procedure i rokovi za pripremu budžetskih dokumenata za sve nivoe vlasti, stoga je potrebno u fazi pripreme navedenih dokumenata bazirati se na smjernicama ekonomske i fiskalne politike viših nivoa vlasti koje općine ne dobivaju u periodu pripreme svojih budžetskih dokumenata, odnosno činjenica je da smjernice za naredne tri godine sa viših nivoa vlasti (FBiH, SBK) uglavnom nisu dostupne u roku Općinskim organima uprave. Napominjemo da je u periodu od 2020. do 2023. godini zbog negativnog uticaja pandemije izazvane Corona virusom "COVID 19" nastala globalna ekonomska kriza praćena sa inflacijom (općim rastom cijena) i zbog toga očekuje se nastavak usporenog ekonomskog razvoja praćen sa visokom stopom inflacije u 2023. godini na svim nivoima vlasti BiH, što će negativno uticati na izvršenje rashoda i izdataka. Zbog navedenih razloga, dokumenti okvirnih budžeta sa viših nivoa vlasti koji su trenutno dostupni i objavljeni prošle 2022. godine nisu u potpunosti

relevantni i mogu se samo dijelom razmatrati prilikom projekcije Budžeta za naredne tri godine.

Imajući u vidu navedeno, izrada Dokumenta okvirnog Budžeta općine Bugojno za period 2024.-2026. temelji se na slijedećim dokumentima/informacijama: 1) Procjena i projekcija prihoda Srednjobosanskog kantona i Općina za period 2023.-2026. godine (dostavljeno Općini Bugojno od ministarstva finansija SBK, maj 2023), 2) Projekcija prihoda od indirektnih poreza za razdoblje 2024.-2026. godine objavljenim od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje, 3) Izvještaji o izvršenju budžeta Općine Bugojno za 2022 godinu i za period 01.01.2023. do 31.03.2023. godine (kompletirano u martu i aprilu 2023.), 4.) DOB FBiH za 2023-2025. god i DOB SBK za 2024-2026. god., 5.) Statistički podaci objavljenim u Statističkom godišnjaku i mjesečnim statističkim pregledima Federacije Bosne i Hercegovine za 2021. i 2022. god. (Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, 2022. godine), 6) Socioekonomskim pokazateljima po općinama u FBiH (Federalni zavod za programiranje, juni 2022), 7) Statistički podaci od Direkcije za ekonomsko planiranje BiH (maj, 2022), 8) IMF World economic outlook 2023. (april, 2023), 9) Bilten Zavoda za zapošljavanje SBK (januar, 2023.). 10) Smjernicama ekonomske i fiskalne politike FBiH i SBK za razdoblje 2024-2026. (maj, 2023), 11) Informacijama Općinskih službi (budžetskih korisnika) po osnovu dostavljene instrukcije br.1 za izradu DOB-a za period 2024-2026. godinu.

***Napomena:** Statistički podaci od prethodno navedenih Zavoda, direkcija, ministarstava i drugih institucija uglavnom nisu ažurirani proteklih mjeseci 2023. godine tako da su se za makroekonomsku analizu dijelom koristili podaci iz prethodnih godina.*

Procjena prihoda, primitaka i rashoda i izdataka za Općinu Bugojno za period 2024.-2026. godine je dostavljena ministarstvu finansija SBK dana 01.06.2023. godine, koja je urađena na osnovu izvještaja o izvršenju budžeta Općine za 2022. godinu, izvještaja o izvršenju budžeta za period 01.01.-31.03.2023., izvršenja budžeta za period 01.01.-31.05.2023. godine kao i dostavljenim projekcijama poreznih prihoda od ministarstva finansija SBK za Općinu Bugojno. Važno je imati u vidu da DOB predstavlja osnovu za planiranje godišnjeg budžeta i nije limitirajući faktor planiranja prihoda i izdataka prilikom donošenja dokumenata Budžeta, ali treba predstavljati gornju granicu rashoda za trogodišnji period prilikom pripreme budžetskih dokumenata iako je, uzimajući u obzir trenutne okolnosti (ekonomska kriza i inflacija), gotovo nemoguće postići identične vrijednosti projiciranih DOB-om i nacrtom, odnosno prijedlogom budžeta.

2. Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2024-2026 godine

Savremena makroekonomska politika sastoji se od kombinacije mjera iz više segmenata: ekonomske, monetarne, politike platnog bilansa, dohodaka, cijena, te fiskalne politike. Fiskalna politika se može definisati kao svjesna promjena prihoda i rashoda kojima je svrha ostvarivati makroekonomske ciljeve ekonomske politike, poput pune zaposlenosti, stabilnih cijena, zadovoljavajuće stope privrednog rasta i ostvarenja eksterne ravnoteže. Pod fiskalnom politikom podrazumijeva se ponajprije upravljanje budžetskim приходima u svrhu finansiranja javnih rashoda. Cilj je postići ekonomski rast uz istovremeno visoku zaposlenost i nisku inflaciju, a isti je u potpunosti ostvariv jedino uz kombinaciju instrumenata fiskalne politike.

Svrha smjernica ekonomske i fiskalne politike je prvenstveno definisati smjer i ciljeve ekonomske i fiskalne politike, kao i visinu finansijskih planova budžetskih i vanbudžetskih korisnika, s fokusom na dalju provedbu fiskalne konsolidacije i politike smanjenja/ograničavanja javne potrošnje na svim nivoima vlasti u BiH. Smjernice trebaju da sadrže: Strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike, Osnovne makroekonomske pokazatelje, Osnovne pokazatelje ekonomske i fiskalne politike, pretpostavke društvenog i privrednog razvoja za fiskalnu i za slijedeće 2 godine, Procjenu prihoda budžeta i predviđene promjene javnog duga i strategiju upravljanja dugom. Cilj Smjernica jeste uputiti djelovanje federalnih i kantonalnih ministarstava i institucija, te jedinica lokalne samouprave na politike i aktivnosti koje će najviše doprinijeti ostvarenju definisanih strateških ciljeva. Iako su globalna inflacija i rat u Ukrajini doveli do značajnih negativnih socijalnoekonomskih posljedica, projekcije za naredno srednjoročno razdoblje prate pretpostavku o postupnom oporavku ekonomije i pozitivnim kretanjima ključnih makroekonomskih pokazatelja u BiH. Naime, nakon pada realnog BDP-a u 2020. godini od – 3,2 %, u srednjoročnom razdoblju u domaćoj privredi, predviđao se postupni oporavak ekonomske aktivnosti. DEP-ove projekcije za razdoblje od 2024. do 2026. godine predviđaju realni rast BDP-a u Bosni i Hercegovini s prosječnom stopom od oko 3 % godišnje. Očekuje se rast od 2,7 % u 2024., 3,0 % u 2025. i 3,3 % u 2026. godini. Prema projekcijama DEP-u, očekuje se postupna stabilizacija cijena u Bosni i Hercegovini u razdoblju od 2024. do 2026. godinu inflacija bi mogla iznositi 3,1 % u 2024. godini, 2,2 % u 2025. godini i 1,9 % u 2026. godini, iako ove podatke treba razmotriti s oprezom.

Vlada Federacije BiH je na 256. sjednici održanoj 18. februara 2021. godine usvojila Strategiju razvoja Federacije BiH 2021. - 2027. Riječ je o integriranom, multisektorskom strateškom dokumentu koji definira javne politike i usmjerava socioekonomski razvoj na teritoriju Federacije BiH. Ona je temelj za izradu mandatnih i godišnjih programa rada Vlade FBiH, programa javnih investicija (PJI), trogodišnjih i godišnjih planova rada federalnih ministarstava i institucija, dokumenta okvirnog proračuna i godišnjeg proračuna. Strategija je podloga za usklađivanje i izradu sektorskih i strategija razvoja kantona i jedinica lokalne samouprave. Ovim dokumentom su definirana četiri strateška cilja i 18 prioriteta, a unutar ciljeva i prioriteta je definirano 78 mjera za implementaciju. Strateški ciljevi su: 1) Ubrzan ekonomski razvoj 2) Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj 3) Resursno efikasan i održiv razvoj 4) Efikasan, transparentan i odgovoran javni sektor. U narednom srednjoročnom razdoblju Vlada Federacije BiH planira nastaviti s provedbom mjera za ublažavanje negativnih posljedica pandemije, odnosno za oporavak i stabiliziranje gospodarstva. Planira se provođenje mjera štednje u javnom sektoru ograničavanjem rasta broja zaposlenih i rasta izdataka i doprinosa na plaće. Za ublažavanje negativnih posljedica na privredu planiraju se sredstva za Fond za ekonomsku stabilizaciju koji će se dodijeliti najugroženijim privrednim subjektima, ali i za kapitalna ulaganja i ključne ekonomske aktivnosti. Oporavak ekonomije ostvarit će se jačanjem kreditnog potencijala putem Jamstvenog fonda, što će osim povećanja bankarske aktivnosti utjecati i na poboljšanje likvidnosti i investicijske aktivnosti gospodarskih subjekata. Vlada Federacije BiH usvojila je Strategiju reforme upravljanja javnim financijama (UJF) u Federaciji BiH za razdoblje od 2021. do 2025. godine. Cilj ove strategije je poboljšanje raspodjele javnih resursa, putem povećanja transparentnosti i učinkovitosti upravljanja javnim financijama u FBiH. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je u martu 2023. godine usvojila Program ekonomskih reformi Federacije BiH za razdoblje 2023-2025. godine (ERP FBiH), kao dio šireg Programa ekonomskih reformi BiH (ERP BiH). Ovaj novi dokument predstavlja strateške prioritete Vlade Federacije BiH za srednjoročno razdoblje, s ciljem postizanja veće usklađenosti sa standardima Europske unije u procesu euroatlantskih integracija Bosne i Hercegovine.

U skladu sa usvajanjem strategije razvoja Federacije BiH 2021.- 2027., usvojena je i Strategija razvoja SBK za razdoblje 2021. – 2027. godina (april 2021.). Strategija razvoja predstavlja ključni strateško-planski dokument koji treba poticati i usmjeravati buduću

rast i razvoj SBK. Strategija je urađena uz uvažavanje postojećih strateških dokumenata po vertikalnoj i horizontalnoj razini, postojećeg socio-ekonomskog stanja i razvojnih prioriteta i potreba Kantona, raspoloživih i budućih kapaciteta. Strategijom razvoja definirano je ukupno 185 strateških projekata organiziranih u 38 mjera i 12 prioriteta. Strategijom razvoja SBK predviđen je najveći iznos finansijskih sredstava za implementaciju drugog strateškog cilja i to 66,6 % (prvog 30,9 % i trećeg 2,5 %). Ukupna vrijednost planiranih strateških projekata iznosi oko 421 milijuna KM. Postotak planiranih sredstava koji se odnosi na budžetska sredstva je 51 % dok se preostalih 49 % odnosi na ostale izvore financiranja. Ovom Strategijom SBK će biti zvanično zastupljen u participativnoj izradi Strategije razvoja FBiH i time će biti kompatibilna sa strategijom na razini države BiH, kako bi se osiguralo da se prioriteta SBK izraze i na federalnom i državnom nivou. **U skladu sa navedenim strategijama razvoja potrebno je da i Općine urade svoje vlastite srednjoročne strategije razvoja za isti period kako bi došlo do harmonizacije razvoja svih nivoa vlasti i kako bi se planirani infrastrukturni projekti općina/lokalnih samouprava u narednim godinama mogli realizirati kroz budžet uz pomoć viših nivoa vlasti.**

Prema preliminarnim procjenama, a na osnovu objavljenih saopćenja Federalnog zavoda za statistiku za 2023. godine u odnosu na mart 2022., index obima industrijske proizvodnje u FBiH je iznosio 95,1. Dok je za SBK iznosio 99,3. Pokrivenost uvoza izvozom FBiH u procentima za period I-III 2023 iznosio je 62,8 dok je za SBK iznosio 74,9. Prosječna neto plaća u martu 2023. godine u FBiH je iznosila 1.265 KM dok je u SBK iznosila 1.016 KM.

Iz prethodnih projekcija i statističkih podataka vidljivo je da će u narednom periodu u 2023. godini doći do postepenog povećanja izvoza, uvoza, ali i daljnjeg rasta cijena i inflacije zbog uglavnom negativnog uticaja rata u Ukrajini u proteklom periodu na globalno tržište roba i usluga.

Uzimajući u obzir da vanjsko okruženje predstavlja glavnu strukturnu odrednicu većine ekonomskih kretanja u BiH, ono isto tako predstavlja i potencijalni izvor rizika za domaća ekonomska kretanja. Eskalacija globalnih izazova kao što su pandemija virusa "COVID 19", trgovinski ratovi, inflacija, rat u Ukrajini kao i usporeni rast BDP u regionu odrazit će se negativno i na ekonomski rast BDP-a u BiH u 2023 godini. To će rezultirati

i dalje slabijom izvoznom potražnjom, odnosno usporavanjem prosječne stope rasta robnog izvoza, te će imati negativan uticaj na priliv kapitala, posebno uzevši u obzir da zemlje EU predstavljaju ključni izvor za eksterno finansiranje u BiH. Pored eksternih, potencijalni rizik za ostvarivanje makroekonomskih projekcija predstavljaju i rizici internih dinamika. Osnovni interni rizik koji bi mogao imati negativan uticaj na ekonomski rast vezan je za usporeni proces formiranja i stabilizacije vlasti na svim nivoima vlasti BiH i nastavak nesuglasica oko reformskih procesa. Rizik u srednjem roku predstavlja i migracija stanovništva, koja dodatno prijeti smanjenju ljudskih resursa i produktivnosti, a samim time i projiciranom ekonomskom rastu.

Fiskalna politika u 2024. godini i u narednom srednjoročnom periodu treba biti fokusirana na posebnim mjerama za podršku privatnom sektoru i javnim infrastrukturnim radovima kao i mjerama u borbi protiv korupcije u cilju povećanja fiskalnog prostora politikama koje promovišu dugoročni rast i suzbijanje sive ekonomije. Ključne aktivnosti prvenstveno podrazumijevaju djelovanje u pravcu stvaranja povoljnog i stabilnog poslovnog okruženja, atraktivnog za povećan priliv i domaćih i stranih investicija, kao glavnog generatora srednjoročnog makroekonomskog rasta.

Kontrola trošenja i dodjele javnih sredstava kroz transfere, odnosno subvencije bi se trebala pojačati implementacijom programskog budžetiranja na nivou Federacije BiH, Kantona i Općina. Stabilna fiskalna politika kroz restrikciju javne potrošnje je polazna osnova djelovanja po pitanju provedbe odgovorne politike upravljanja javnim rashodima.

Preporuka je za sve nivoe vlasti provođenje restriktivne javne potrošnje u periodu 2024-2026. godina, s ciljem održavanja stabilnog finansijskog sistema i budžetske ravnoteže, te jače kontrole nad javnom potrošnjom. Provedba navedenih mjera i aktivnosti, uz fokus na nastavak provođenja mjera smanjenja ukupnih rashoda i izdataka, i zajedno sa efektima poreznih politika, omogućit će stvaranje fiskalnog prostora za javne investicije i kapitalne projekte, što će u konačnici pridonijeti stabilnosti javnih finansija na svim nivoima vlasti. Također, bitno je napomenuti da je za kreiranje fiskalnih i razvojnih politika od izuzetnog značaja i sagledavanje stanja i projekcija javnog duga. Da bi se održala stabilnost fiskalnog sistema i obezbijedio osnov za razvojne inicijative, zaduživanje treba biti na realnim i održivim osnovama na svim nivoima vlasti.

U skladu sa navedenim smjernicama za više nivoe vlasti, potrebno je da Općina Bugojno slijedi iste kako bi se najprije stabilizirao općinski budžet za 2023. godinu i što realnije planirali prihodi, primici, rashodi, izdaci i finansiranje za period 2024-2026. godinu. Priliv prihoda budžeta Općine Bugojno za period 01.01.-31.03.2023. godine je bio na zadovoljavajućem nivou, međutim zbog situacije oko rapidne inflatorne stope, potrebno je posebno pratiti mjesečni priliv poreznih prihoda koji će po dostavljenim projekcijama od SBK u narednim godinama imati uspone i padove.

Zbog toga je od krucijalne važnosti da Općinski Načelnik zajedno sa Općinskim službama (potrošačkim jedinicama) i Općinskim vijećem narednih mjeseci usaglasi stavove oko izrade Nacrt budžeta za 2024. godinu odnosno za naredne tri godine, u skladu sa Zakonom o Budžetima FBiH, na način da se smanji javna potrošnja odnosno da se smanje rashodi na stavkama u budžetu koji nisu od prioritetnog značaja za srednjoročni ekonomski razvoj a tu se prije svega misli na dio tekućih transfera koji ne doprinose makroekonomskoj dugoročnoj stabilnosti. S druge strane, subvencije javnim preduzećima za investicione i infrastrukturne projekte i subvencije malim i srednjim preduzećima i registrovanim poljoprivrednim gazdinstvima trebaju biti prioritet za naredne tri godine.

3. Srednjoročna makroekonomska prognoza i fiskalna strategija BiH

Tabela 1. Makroekonomske projekcije BiH za period 2022. - 2026. godine

INDIKATOR	ZVANIČNI PODACI	PROJEKCIJE				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Nominalni BDP u mil KM	39.921	44.590	47.438	49.926	52.705	55.666
Nominalni rast u %	12,6	11,7	6,4	5,2	5,6	5,6
BDP deflator (prethodna godina = 100)	104,7	107,7	104,3	102,5	102,5	102,3
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	38.136	41.407	45.462	48.696	51.425	54.435
Realni rast u %	7,6	3,7	2	2,7	3,0	3,3
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	2	14	6,1	3,1	2,2	1,9
Potrošnja u mil KM	34.342	39.561	41.638	43.127	44.687	46.206
Realni rast u %	4,3	3,3	1,2	1,2	1,3	1,2
Vladina potrošnja u mil KM	7.536	8.402	8.822	9.114	9.387	9.669
Realni rast u %	3,1	2,8	1,2	0,8	0,5	0,5
Privatna potrošnja u mil KM	26.806	31.159	32.815	34.013	35.300	36.537
Realni rast u %	4,6	3,4	1,3	1,3	1,6	1,3
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	8.367	9.431	9.991	10.539	11.345	12.232
Realni rast u %	4,8	5,3	4	3,6	5,7	6,3
Vladine investicije u mil KM	1.193	1.431	1.512	1.678	1.846	2.030
Realni rast u %	-31,5	14,9	3,5	7,8	6,8	7,7
Privatne investicije u mil KM	7.174	8.000	8.480	8.861	9.499	10.202
Realni rast u %	14,9	3,7	4,1	2,9	5,5	6
Uvoz u mil KM	21.084	27.940	29.630	31.743	34.023	36.905
Nominalni rast u %	26,7	32,5	6,1	7,1	7,2	8,5
Realni rast u %	20,5	18,8	4,7	5,7	5,7	5,9
Izvoz u mil KM	16.485	21.455	23.462	25.866	28.602	31.840
Nominalni rast u %	38,9	30,2	9,4	10,2	10,6	11,3
Realni rast u %	24,6	22,2	6,6	8,3	8,5	8,1
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	23,1	21,1	21,5	22,5	23,3	24,1
Bilans tekućeg računa u mil KM	-923	-2.045	-1.754	-1.442	-1.178	-1.090
Rast u %	-17,2	121,8	-16,1	-17,8	-18,3	-7,5
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-2,4	-4,7	-3,7	-2,9	-2,2	-2

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), mart 2023. godine

U osnovnom scenariju makroekonomske projekcije za period 2022-2026 (Tabela 1.) projekcije se zasnivaju na pretpostavkama da će tokom 2023.godine doći do umjerenog ekonomskog rasta. Ključno uporište za ekonomska kretanja u Bosni i Hercegovini u periodu 2024-2026. godine predstavljat će kretanja u privrednoj aktivnosti u vanjskom okruženju, kao i doprinos unutarnje dinamike u stvaranju ekonomskog rasta. Osim tog poboljšanja vanjskog okruženja, vrlo važan preduvjet za oporavak ekonomskog rasta u zemlji u tom razdoblju bit će i institucionalni kapacitet zemlje u provedbi strukturnih reformi kako bi se ojačao doprinos unutarnje dinamike u njezinu stvaranju. Pod pretpostavkom da će se te okolnosti ostvariti u skladu s projekcijama DEP-a za period 2024- 2026., nešto snažniji ekonomski oporavak očekuje se u Bosni i Hercegovini s prosječnom realnom stopom BDP-a od oko 3 % na godišnjoj razini (2024: 2,7 %, 2025: 3,0 % i 2026: 3,3 %).

Prema podacima i projekcijama Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) i Federalnog ministarstva finansija (navedeni u tabeli 1.), može se vidjeti da se u 2021. godini u BiH desio rast realnog BDP-a od 7,6 %, dok se zbog trenutne ekonomske stabilizacije očekuje rast od 2 % u 2023. godini, u 2026. godini realan rast BDP trebao bi biti približno na nivou kao što je bio u 2019. godini.

S obzirom na visoku razinu javne potrošnje u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini i napore koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije u Bosni i Hercegovini u 2023. godini, očekuje se postupna stabilizacija javnih finansija u narednom razdoblju kroz smanjenje javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje. U razdoblju 2024.- 2026. godine u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje ukupnih investicija u stalna sredstva po prosječnoj godišnjoj stopi rasta u 2024 od 3,6 %, u 2025 od 5,7 % i u 2026 od 6,3 %).

Osim povećanja privatnih ulaganja, koja čine većinu ukupnih ulaganja (oko 80 % ukupnih ulaganja), očekuje se značajniji doprinos javnih ulaganja. Smatra se da bi napredak u procesu evropske integracije, u kombinaciji s unapređenjem poslovnog okruženja kroz reformske procese mogao povećati interes domaćih i stranih investitora za ulaganja u Bosnu i Hercegovinu. S druge strane, s obzirom na strukturu i položaj ekonomije Bosne i Hercegovine, javna ulaganja su nešto važnija poluga za poticanje ekonomskog rasta u srednjoročnom razdoblju.

Projekti u sklopu izgradnje cestovne infrastrukture i energetske projekata, kao i dostupnost sredstava od međunarodnih finansijskih institucija, mogli bi rezultirati

godišnjim povećanjem javnih investicija od oko 11 %, uz njihovu adekvatnu i pravovremenu provedbu. Tako bi se u srednjoročnom razdoblju udio javnih ulaganja u BDP-u u Bosni i Hercegovini povećao na oko 3 % BDP-a.

Stabilno vanjsko okruženje uz unapređenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u zemlji preduvjet su za unaprjeđenje vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Samo pod materijalizacijom ovih vanjskih pretpostavki u razdoblju 2024-2026., može se očekivati povećanje vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. U ovom slučaju, u Bosni i Hercegovini se može očekivati prosječni godišnji realni rast izvoza od oko 8 % pri čemu bi projicirani rast roba i usluga bio prilično ujednačen. Tako bi se u tom razdoblju, zahvaljujući tom rastu izvoza, udio izvoza u BDP-u povećao na oko 56 % na kraju 2026. godine. S druge strane, očekuje se da će se uvoz tijekom istog razdoblja kretati godišnjoj stopi rasta od 5,7 %.

Preduslov za materijalizaciju navedenih projekcija makroekonomskih pokazatelja predstavlja prevazilaženje novonastalih izazova u što kraćem roku. S duge strane, prijetnju realizaciji ovih projekcija predstavljaju i unutrašnji izazovi odnosno unutrašnji rizici u Bosni i Hercegovini. Unutrašnje rizike predstavljaju složeni sistem donošenja odluka i usporen tempo provođenja ekonomskih reformi u zemlji. Eventualna kašnjenja u procesu formiranja vlasti i provođenju reformi će se negativno odraziti na planiranu dinamiku izvršenja javnih investicija što bi se sigurno odrazilo i na ukupni ekonomski rast. Što se tiče rizika u srednjem roku za period 2024.-2026. godina, oni se odnose na moguće produljenje krize praćenom sa inflacijom i daljnje slabljenje privredne aktivnosti u zemljama EU-a, što se uglavnom odnosi na zemlje poput Njemačke i Italije. Naime, pogoršanje ekonomskih mogućnosti u vanjskom okruženju vrlo vjerojatno bi ugrozilo pretpostavke u osnovnom scenariju. S druge strane, takva kretanja u međunarodnom okruženju usporila bi planirani ekonomski oporavak zemlje u srednjoročnom razdoblju zatim poticala migraciju stanovništva iz Bosne i Hercegovine posebno mladog, obrazovanog i stručnog kadra što bi moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti i sporijim rastom BDP-a od projektovanog.

Projekcija DEP-a pokazuje da bi se u Bosni i Hercegovini u periodu 2024.-2026. moglo očekivati povećanje ukupnog izvoza sa godišnjim realnim stopama rasta od 8,3 %, 8,5 % i 8,1 % u realnom smislu i respektivno. Ovo povećanje izvoza uvjetovano je stabilnom izvoznom tražnjom, proširenjem proizvodne baze i podizanjem konkurentnosti u zemlji. S druge strane, povećanje ekonomske aktivnosti u zemlji, odnosno rast domaće potražnje

u okviru sektora stanovništva i korporativnog sektora kroz nešto brži rast potrošnje i investicija trebali bi rezultirati i povećanjem BiH uvoza. Prema projekcijama DEP-a očekuje se da realne stope rasta uvoza budu nešto niže u odnosu na izvoz i trebale bi se kretati 5,7 % u 2024. godini, 5,7 % u 2025. godini, i 5,9 % u 2026. godini.

U periodu 2024.-2026. godine na tržištu rada projicira se blago poboljšanje usljed pozitivnih ekonomskih aktivnosti u okruženju i u zemlji. Na rast broja zaposlenih će prvenstveno utjecati oporavak oblasti koje su u pandemiji imale najveći gubitak zaposlenih kao što su industrija, trgovina, hotelijerstvo i ugostiteljstvo (projicira se rast zaposlenosti od 1 % - 5 % u periodu 2024.-2026. godine. Uprkos predhodno navedenom, trenutni rast stope inflacije će negativno uticati na kupovnu moć potrošača a kako Vlade na svim nivoima vlasti ne potiču rast plaća u skladu sa rastom cijena u konačnici će se umanjiti ukupna potrošnja što će u konačnici negativno uticati na sveukupnu ekonomiju BiH.

4. Makroekonomska analiza za FBiH, SBK i Općinu Bugojno

Ukupan broj stanovnika u FBiH u 2022. godini je procjenjen na 2.156.846. Prosječna neto plaća za IV mjesec 2023. godine je iznosila 1.233 KM. Prema preliminarnim procjenama, a na osnovu objavljenih saopćenja Federalnog zavoda za statistiku index obima industrijske proizvodnje u FBiH u III mjesecu 2023. u odnosu na III mjesec 2022. iznosio je 95,1.

Indeks obima industrijske proizvodnje u FBiH za period I-XII 2022. g. u odnosu na isti period prethodne godine bilježi rast od 1,2 %. U 2022. g. ukupan izvoz u FBiH iznosio je 12,1 mlrd KM, a ukupan uvoz je iznosio 20,4 mlrd KM. Prema godišnjoj analizi izvoz je u 2022. godini porastao za 26,5 %, a uvoz za 34,8 %. Ovakav rast najvećim dijelom je rezultat visokog rasta cijena u 2022. godini. Pokrivenost uvoza izvozom iznosi 59,4 %. Nakon deflacije u 2020. g. u 2021. g. inflacija je startala sa prosječnom godišnjom vrijednošću od 2,1 %. U oktobru mjesecu 2022. g. doseže svoj vrhunac sa rekordnom stopom na godišnjem nivou od 19,1 %. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku prosječna godišnja inflacija u 2022. godini iznosila je

14,9 %. Prema posljednjim raspoloživim podacima procijenjena vrijednost BDP- a Federacije BiH iznosi 22,9 mlrd. KM i viša je za 3,9 % u odnosu na prethodnu godinu.

Ukupna desezonirana industrijska proizvodnja u Federaciji Bosne i Hercegovine u aprilu/travnju 2023. godine u odnosu na mart/ožujak 2023. godine, manja je za 4,3 %. U aprilu/travnju 2023. godine, u odnosu na april/travanj 2022. godine, industrijska proizvodnja u Federaciji Bosne i Hercegovine, kalendarski prilagođena, manja je za 9,9 %. Potrošačke cijene u maju/svibnju 2023. godine, pale su za 0,4% u odnosu na prethodni mjesec. U maju/svibnju 2023. godine u odnosu na maj/svibanj 2022. godine, cijene su porasle za 5,8 % (godišnja inflacija).

Federacija BiH je za maj/svibanj 2023. ostvarila izvoz u ukupnoj vrijednosti 989.678 hilj./tis. KM, što je za 56.142 hilj. KM ili 6 % više u odnosu na april/travanj 2023., odnosno za 78.803 hilj./tis. KM ili 7,4 % manje u odnosu na maj/svibanj prethodne godine. U periodu januar – maj 2023. izvoz je prosječno rastao svaki mjesec za 0,98 %, a uvoz je prosječno padao za 0,57 %. Procenat pokrivenosti uvoza izvozom je 58,6 % što je za 1% više u odnosu na april/travanj 2023. kada je pokrivenost iznosila 57,6 %. Trgovinski deficit Federacije BiH za maj/svibanj 2023. iznosi je 6,97 milijardi KM.

U aprilu/travnju 2023. ukupan broj zaposlenih u Federaciji BiH je 539.516. U odnosu na prethodni mjesec broj zaposlenih se povećao za 0,5 % a broj zaposlenih žena se povećao za 0,6%. Broj zaposlenih u odnosu na četvrti kvartal 2022. godine je povećan za 1,1%, a broj nezaposlenih je smanjen za 8,8 %. U odnosu na prvi kvartal 2022. godine broj zaposlenih je u 2023. povećan za 2,9 % a broj nezaposlenih je smanjen za 20,4 %. Ukupan broj aktivnog stanovništva u 2023. se smanjio u odnosu na četvrti kvartal 2022. godine za 0,5 %. Imajući u vidu navedeno realna stopa proiciranog rasta Federacije BiH u 2023. iznositi će 2,3 %, a za period 2024. – 2026. g. prosječna stopa realnog rasta procjenjuje se na 3,3 %. (Izvor: Federalno ministarstvo finansija FBiH , maj 2023). U 2022 godini u FBiH ukupno ostvarenje javnih prihoda je iznosilo oko 12.2 milijarde KM i u poređenju sa ostvarenjem iz prethodne godine predstavlja rast od oko 9,5 %.

Prema raspoloživim podacima, ukupni dug u FBiH na dan 31.12.2022. godine iznosio je 6.475,01 mil. KM, što predstavlja smanjenje za 50,66 mil. KM ili 0,78 % u odnosu na prethodnu godinu.

F BiH se sastoji od 10 kantona a Srednjobosanski kanton (SBK) zauzima 3.189 km² površine FBiH i čine ga dvanaest općina: **Bugojno**, Busovača, Dobretići, Donji Vakuf, Fojnica, Gornji Vakuf-Uskoplje, Jajce, Kiseljak, Kreševo, Novi Travnik, Travnik i Vitez, koje čine 12,21 % ukupne teritorije Federacije BiH, odnosno 6,23 % ukupne teritorije Bosne i Hercegovine. Procjene Federalnog zavoda za statistiku pokazuju da u SBK kantonu ima oko 251.000 stanovnika, što je oko 11 % u odnosu na ukupan broj stanovnika Federacije Bosne i Hercegovine. Gustoća naseljenosti je nešto ispod prosjeka Federacije BiH (79,0 u SBK naspram 84,5 stanovnika po km² u FBiH).

Posebno u uvjetima ekonomske krize, provedba Reformske agende u cilju apliciranja za članstvo u EU je prioritet. Širok set srednjoročnih prioriteta treba biti prerađen u konkretne inicijalne mjere i pothvate, koji će biti pripremljeni i prilagođeni suočavanjem sa najavljenom recesijom i trebali bi biti provedeni u periodu od 2023 do 2024. godine, sa svakom institucijom pojedinačno i na svim nivoima vlasti. Ove mjere i pothvati trebaju biti razrađeni do daljnjih preciznijih mjera koje će Reformsku agendu pomjeriti s njene početne faze dalje u srednjoročno razdoblje. **Provedba ovog dokumenta značajno i pozitivno će utjecati na ekonomsku i fiskalnu politiku u SBK i njenim općinama.** U 2021. godini usvojen je dokument **Strategije razvoja SBK za razdoblje 2021. – 2027. godina.** Strategija razvoja predstavlja ključni strateško-planski dokument koji treba poticati i usmjeravati budući rast i razvoj ovog kantona.

Prema prošlogodišnjim statističkim podacima ukupan broj poslovnih subjekata u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2021. godine iznosio je 114.867, što je više za 29 % u odnosu na prethodnu godinu. Ukupan broj poslovnih subjekata u SBK na dan 31.12.2021. iznosi 10.785 i veći je za 2.915 ili 27 % u odnosu na prethodnu godinu. Registriran broj pravnih osoba s 31. 12. 2021. godine u Federaciji BiH iznosi 63.972.. U SBK za isti period broj pravnih osoba je iznosio 5.318, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 151. Broj registriranih obrtnika u FBiH sa stanjem na dan 31. 12. 2021. godine iznosio je 52.687, što je više 0,95 % u odnosu na prethodnu godinu, dok u SBK broj registriranih obrtnika iznosi 5.467 što je više za 67 u odnosu na 2020. godinu. Broj poslovnih subjekata u SBK na 1000 stanovnika iznosi 55,4. *(Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja: Socioekonomski pokazatelji po Općinama u FBiH, juni 2022. godine..-Napomena: Podaci za 2022 nisu objavljeni do 30 juna 2023.).*

Tabela 2. Stanovništvo i Struktura poslovnih subjekata u SBK po općinama (stanje 31.12.2021.)

Općine	Stanovništvo	Broj preduzeća				Broj preduzeća na 1000 stanovnika
		Ukupno	Pravne osobe	Jedinice u sistemu pravnih osoba	Obrti	
UKUPNO SBK	247.100	13.700	5.469	2.697	5.534	55,4
Bugojno	30.711	2.235	762	407	1.066	72,8
Busovača	17.599	900	331	128	441	51,1
Dobretići	1.537	41	28	12	1	26,7
Donji Vakuf	13.671	688	240	148	300	50,3
Fojnica	11.495	591	226	106	259	51,4
G.Vakuf-Uskoplje	19.886	848	305	154	389	42,6
Jajce	26.099	1.033	436	220	377	39,6
Kiseljak	20.110	1.349	604	252	493	67,1
Kreševo	4.883	373	204	59	110	76,4
Novi Travnik	23.534	1.032	440	237	355	43,9
Travnik	51.813	2.821	1.109	649	1.063	54,4
Vitez	25.762	1.789	784	325	680	69,4
FBiH	2.168.602	148.168	63.972	31.008	53.188	68,3

Izvor: Federalni zavod za programiranje, Socioekonomski pokazatelji po općinama u FBiH, juni 2022.

Napominjemo da SBK nekoliko godina unazad zauzima tek 7. mjesto od 10 kantona u Federaciji BiH po indeksu razvijenosti. Po izračunu indeksa razvijenosti FZZPR-a u 2021. godini, objavljenim u izvještaju Socioekonomski pokazatelji po općinama Federalnog zavoda za programiranje razvoja, na 1. mjestu po rangu razvijenosti unutar Srednjobosanskog kantona je i dalje općina Vitez, dok je na posljednjem mjestu općina Dobretići.

Industrijska proizvodnja SBK i Općine Bugojno

U 2021. godini u SBK je ostvaren rast obima industrijske proizvodnje u odnosu na 2020. godinu za 18 %. Najveći doprinos rastu obima industrijske proizvodnje SBK imaju kapitalni proizvodi i trajni proizvodi za široku potrošnju.

U 2021. godini u Federaciji BiH ostvaren je uvoz u ukupnom iznosu od 15.132 mil. KM što je za 29,5 % više u odnosu na 2020. godinu. U SBK uvoz je iznosio 1.117 mil. KM što je za 24,7 % više u odnosu na prethodnu godinu. Uvoz SBK-a učestvuje u ukupnom uvozu FBiH sa 7,4 %. Povećanje uvoza zabilježeno je u svim općinama SBK, a najviše u Donjem Vakufu za 44,6 %, Bugojnu za 34,4 % i Jajcu za 32,9 %, dok je najmanje povećanje uvoza zabilježeno u općini Busovača za 7,5% u odnosu na prethodnu godinu. Trgovinski deficit u Srednjobosanskom kantonu u 2021. godini bilježi deficit u iznosu od 298 mil. KM i bilježi povećanje za 32,5% u odnosu na prethodnu godinu. Procenat pokrivenosti uvoza izvozom u 2021. godini u SBK je 73,4%.

Općina Bugojno je u 2021. godini ostvarila ukupni izvoz od 80 miliona KM i uvoz u iznosu od 49 miliona KM dok je trgovinski bilans iznosio 31 milion KM. (Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, Makroekonomski pokazatelji po kantonima FBiH 2021., Sarajevo, juni 2022.-novi podaci u 2023. godini još nisu objavljeni).

Tržište rada SBK i Općine Bugojno

U skladu sa trendovima u 2021. i 2022. godini u cijeloj BiH i na području SBK vidljiv je pad broja stanovnika, uzrokovan kako padom nataliteta tako i odlaskom radne snage sa područja SBK u inostranstvo. Na navedenu problematiku ukazuje i kontinuirano smanjenje broja učenika na 1.000/stanovnika. U SBK broj zaposlenih u 2021. godini je iznosio 49.930, što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 94 ili 0,2 %. Broj zaposlenih u SBK učestvuje u ukupnom broju zaposlenih u FBiH sa 9,5 %. Smanjenje broja zaposlenih zabilježeno je u polovini općina SBK, najviše u općinama Gornji Vakuf-Uskoplje za 2,3 %, Fojnici za 2,2 % i Travniku za 1,7 %, dok je najveće povećanje broja zaposlenih zabilježeno u Jajcu za 2,5 % i Vitezu za 2,1 % u odnosu na prethodnu godinu.

Registrovana nezaposlenost u SBK u 2021. godini je iznosila 33.961 osoba što je manje za 351 ili 1,0 % u odnosu na prethodnu godinu. Udio nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih u FBiH iznosi 10,9 %. Najveći broj nezaposlenih lica registriran je u općinama Travnik (2,4 % od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH) i Bugojno (1,5 %), dok je najmanji broj nezaposlenih osoba registrovan u Kreševu (0,2 %) i Dobretićima (0,02 % od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH). Smanjenje broja nezaposlenih registrirano je u većini općina SBK, a najviše u Vitezu za 6,5%, Kreševu za 4,3% i Dobretićima za 3,4%, dok je najveće povećanje broja nezaposlenih registrovano u

Donjem Vakufu za 2,4 %, Travniku za 2,2 % i Jajcu za 0,6 % u odnosu na prethodnu godinu. Stopa nezaposlenosti u SBK u 2021. godini (zvanično registrovani broj nezaposlenih u odnosu na radnu snagu) iznosi 40,5%, što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 0,2 procentna poena (stopa nezaposlenosti u FBiH iznosi 37,2%).

U SBK prosječna mjesečna neto plaća je u 2021. iznosila 799 KM što je više za 3,2 % u odnosu na 2020. godinu i što je 80,2 % u odnosu na prosjek FBiH. Povećanje prosječne mjesečne plaće zabilježeno je u skoro svim općinama SBK, najviše u Novom Travniku za 6,2 %, D. i G. Vakufu za 5,8 % i Kiseljaku za 4,4 %, dok je jedino smanjenje prosječne plaće zabilježeno u općini Dobretići za 0,6 % u odnosu na prethodnu godinu. *(Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, Makroekonomski pokazatelji po kantonima FBiH., Sarajevo, juni 2022.-novi podaci u 2023. godini još nisu objavljeni).*

Prema objavljenim podacima u Biltenu Službe za zapošljavanje SBK (januar 2023. godine) na dan 31.12.2022. godine na evidenciji Službe za zapošljavanje Srednjobosanskog kantona bilo je evidentirano ukupno 30.650 nezaposlenih osoba, što je u poređenju sa stanjem 31. decembra 2021.godine smanjenje za 1.856 osoba, ili 5,7 %.

Broj nezaposlenih lica u općini Bugojno sa 31.12.2022.godine je iznosio 4.277 dok je broj nezaposlenih lica na dan 31.12.2021. godine iznosio 4.524. Prema tome, sa 31.12. 2022. godini u Općini Bugojno bilježimo pad broja lica koja traže posao za 247 odnosno za 5,5 % manje u odnosu na 2021. godinu *(Izvor: Bilten Zavoda za zapošljavanje SBK, januar 2023.)*.

5. Projekcije prihoda SBK za 2023. i za period 2024-2026

Strukturu javnih prihoda budžeta SBK čine prihodi po osnovu **poreznih prihoda** (većim dijelom indirektnih poreza- najviše od poreza od PDV-a i direktnih poreza- najviše od poreza na dobit i poreza na dohodak) te **neporeznih prihoda** u vidu prihoda od poduzetničkih aktivnosti i imovine, naknada, pristojbi-taksih, novčanih kazni, doprinosa i drugih prihoda a koji se ostvaruju, prikupljaju i raspoređuju prema važećim propisima na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. **Ukupni prihodi, primici i finansiranje u budžetu SBK za 2022. godinu su ostvareni u iznosu od 272.1 mil. KM** dok se za 2023. godinu procjenjuju u iznosu od 284.2 mil. KM što predstavlja rast od 4,4 %. Za srednjoročni period SBK od 2024 do 2026 projicirano je ukupno povećanje

prihoda, primitaka i finansiranja od 17,8 % u 2024. godini u odnosu na 2023., dok se u 2025. godini predviđa povećanje od 10,2 % u odnosu na 2024. godinu i u 2026. povećanje od 7,7 % u odnosu na prethodnu 2025. godinu.

-Porezni prihodi SBK

Porezni prihodi u budžetu SBK u 2024. godini projicirani su u iznosu od 265,2 milijuna KM. Očekuje se rast ovih prihoda u narednim godinama, pa su prihodi za 2025. godinu projicirani na 293,5 milijuna KM, što predstavlja međugodišnji rast od 10,7 %. Za 2026. godinu se očekuje da će iznositi 319,1 milijuna KM, što je povećanje od 8,7 % u odnosu na prethodnu 2025. godinu.

Neporezni prihodi u budžetu SBK uglavnom ovise od realizacije planova rada pojedinih ministarstava i institucija, obzirom da u ovu kategoriju čine prihodi od pristojbi, naknada, prihoda pružanja javnih usluga (prihodi od vlastitih djelatnosti korisnika proračuna i vlastiti prihodi), naknada prema kantonalnim zakonima i drugim propisima. Neporezni prihodi SBK u 2024. godini projicirani su u iznosu od 20,9 milijuna KM, što predstavlja rast od 18,6 % u odnosu na procjenu za 2023. godinu. U 2025. godini će iznositi 20,1 milijuna KM, dok se za 2026. godinu predviđaju u iznosu od 21 milijuna KM.

Kretanja prihoda budžeta SBK u razdoblju 2024. – 2026. prvenstveno se temelje na postojećim poreznim politikama, uzimajući u obzir i učinke najavljenih poreznih izmjena, te očekivanim oporavkom gospodarske aktivnosti. Početkom 2023. godine privreda u SBK je stavljena pred nove izazove zbog složenih međunarodnih političkih prilika povezanih s ratnim događajima u Ukrajini koja se značajno odražava u globalnim gospodarskim tokovima, prvenstveno iznenadnim i visokim inflatornim skokovima.

- Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa jedinstvenog računa

Prihodi od indirektnih poreza s Jedinstvenog računa su Zakonom o pripadnost javnih prihoda u Federaciji BiH (Službene novine Federacije BiH broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15. 17/22) su detaljno regulisani raspodjelom prihoda od indirektnih poreza između Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i direkcije za ceste.

Po revidiranim projekcijama Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija, raspodjela prihoda od direktnih (neizravnih) poreza s jedinstvenog računa, ukupno za SBK (Kantonalni budžet i općinski budžeti Kantona) očekuje se u

iznosu od 227,3 milijuna KM u 2024. godini, što predstavlja rast od 10,2 % u odnosu na 2023. godinu. Za 2025. godinu projekcije iznose 251,9 milijuna KM, što predstavlja rast od 10,8 % u odnosu na 2024. godinu, dok se u 2026. godini očekuju u iznosu od 272,4 milijuna KM ili 8,1 % više u odnosu na prethodnu godinu. (Izvor: Ministarstvo finansija SBK, maj 2023). Prihodi od indirektnih (neizravnih) poreza imaju najveći udio u ukupnim prihodima, i kao takvi predstavljaju najznačajniji prihod Kantona.

U **tabeli 3.** je prikaz prihoda od indirektnih poreza Kantona, općina/gradova SBK i posebno za općinu Bugojno sa Jedinštenog računa za 2023. godinu i projekcije za period 2024. - 2026 godina.

Tabela 3. Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinštenog računa

Indirektni porezi	Planirano za 2023	Projekcije 2024	Projekcije 2025	Projekcije 2026
Ukupno	206.351.744	227.344.702	251.893.675	272.461.527
Kanton	174.813.777	193.104.557	214.519.186	232.035.225
(Bugojno)	(4.017.611)	(4.361.841)	(4.761.124)	(5.149.864)
Općine/gradovi	31.537.967	34.240.145	37.374.489	40.426.225

Izvor: Projekcije su urađene na bazi ukupnog plana prihoda na Jedinštenom računu, preuzetog od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje (OMA), maj 2023. godine.

U **tabeli 3.** su posebno prikazano planiranje prihoda od indirektnih poreza za Općinu Bugojno za 2023. godinu kad je planirano da će ovi prihodi biti 4.017.611 KM. Za 2024., 2025. godinu prihodi od indirektnih poreza za Općinu Bugojno se projiciraju da će biti veći u odnosu na planirano u 2023. godini za 8,5 % i 18,5 % respektivno, dok je za 2026. godinu projicirano da će biti veći za 28,2 % u odnosu na plan u 2023. godini.

- Prihodi od direktnih poreza

Projekcija prihoda od direktnih (izravnih) poreza urađene su po ustaljenoj metodologiji, prateći makroekonomske pokazatelje (GDP-nominalni i realni rast GDP-a, inflacija, potrošnja, investicije), uz praćenje godišnjih i sezonskih trendova ostvarenja prihoda u

prethodnim godinama i izmjena propisa koji tretiraju određene oblasti. Efekti naplate prihoda od poreza na dobit od uvođenja Zakona o porezu na dobit, pokazuju blagi rast za kantonalne Budžete, a koji se različito odražavaju za svaki kanton pojedinačno.

Kantoni u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH prikupljaju niz drugih direktnih poreza, koji uključuju porez na dobit pravnih lica i porez na dohodak, zatim prihode po osnovu kantonalnih propisa o porezima na imovinu i niz neporeznih prihoda, koji im omogućavaju da financiraju ustavom utvrđene funkcije.

Kod direktnih poreza posebno izdvajamo porez na dohodak i porez na dobit:

Projekcije prihoda po osnovu **poreza na dohodak** u 2024. god. za **SBK Kanton i općine** Kantona iznose 56,9 milijuna KM, što predstavlja rast od 15,4 % u odnosu na očekivanu razinu ovih prihoda u 2023. godini. U 2025. godini predviđa se rast za 13,2 % u odnosu na 2024. te će iznositi 65,6 milijuna KM, a u 2026. godinu ovi prihodi se predviđaju u iznosu od 75,8 milijuna KM, odnosno uz međugodišnji rast od 15,5 %.

Projekcije prihoda od **poreza na dohodak za Kanton** u 2024. godini iznose 37,31 milijuna KM, što predstavlja rast od 15,4 % u odnosu na očekivanu razinu ovih prihoda u 2023. godini, porast ovih prihoda projiciran je i u narednim godinama, 15,2% u 2025. i 15,5 % u 2026. godini, što iznosi 37,3 milijuna KM u 2024., 42,9 milijuna u 2025. godini i 49.6 milijuna KM u 2026. godini.

Prihodi od **poreza na dobit u SBK** u 2023. projicirani su u iznosu od 32,5 milijuna KM. U 2024. prihod od poreza na dobit očekuje se na razini od 33,6 milijuna KM, 34,8 milijuna KM u 2025. godini i 36,2 milijuna KM u 2026. godini.

6. Projekcije Budžeta Općine Bugojno za period 2024-2026

6.1 Projekcije prihoda i primitaka za period 2024-2026

Planirani nivo ukupnih prihoda (poreznih i neporeznih) i primitaka, koji bi trebali biti na raspolaganju za finansiranje funkcija Budžeta općine Bugojno u 2023. godini iznosi 11.601.000 KM dok su projekcije za razdoblje 2024-2026. godinu slijedeće:

- 11.820.000 KM u 2024. godini,
- 12.654.000 KM u 2025. godini,
- 13.447.000 KM u 2026. godini. **(Tabela 4.)**

Projekcija ukupnih prihoda i primitaka Općine Bugojno za 2024. godinu predviđa veći iznos u odnosu na planirano u 2023. godini i to za 1,89 %, dok su veći za 14,15 % u odnosu na izvršenje u 2022. godini. U skladu sa dostavljenim projekcijama prihoda i analizama makroekonomskih parametara sa viših nivoa vlasti, evidentno je da će ekonomska kriza uz visoku stopu inflacije negativno uticati na stabilnost Općinskog budžeta i zbog toga se za naredne 2 godine trebaju opreznije planirati prihodi i primici a to se posebno odnosi na prilive poreznih prihoda na koje Općine ne može značajno uticati a koji zavise od makroekonomske i fiskalne stabilnosti BiH i FBiH odnosno BDP-a, bilance uvoza i izvoza, ukupne potrošnje, investicija, zaposlenosti, inflacije i vanjskog duga svih nivoa vlasti BiH.

Tabela 4. Projekcija prihoda, primitaka i finansiranja za općinu Bugojno za razdoblje 2024 - 2026

R. b.	Ekon. kod	Opis	Ostvareno 2022.	Plan 2023.	Projekcije		
					2024.	2025.	2026.
1		PRIHODI, PRMITCI I FINANCIRANJE	10.354.527	11.601.000	11.820.000	12.654.000	13.447.000
2	710000	PRIHODI OD POREZA	7.800.826	7.502.000	8.114.000	8.893.000	9.576.000
3	711000	Porezi na dobit pojedinaca i poduzeća	5.284	11.000	15.000	18.000	20.000
4	712000	Doprinosi za socijalnu zaštitu	0	0	0	0	0
5	713000	Porezi na plaću i radnu snagu	2.589	4.000	5.000	6.000	6.000
6	714000	Porez na imovinu	1.097.617	960.000	1.100.000	1.160.000	1.220.000
7	715000	Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)	5.992	5.500	6.000	7.000	8.000
8	716000	Porez na dohodak	1.933.668	1.930.000	2.227.000	2.500.000	2.820.000
9	717000	Prihodi od neizravnih poreza	4.754.932	4.590.000	4.760.000	5.200.000	5.500.000
10	719000	Ostali porezi	744	1.500	1.000	2.000	2.000
11	720000	NEPOREZNI PRIHODI	2.023.717	2.179.000	2.356.000	2.411.000	2.471.000
12	721000	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	47.963	55.000	55.000	60.000	70.000
13	722000	Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga	1.975.552	2.123.000	2.300.000	2.350.000	2.400.000
14	723000	Novčane kazne (neporezne prirode)	202	1.000	1.000	1.000	1.000
15	730000	TEKUĆI TRANSFERI (TRANSFERI I DONACIJE)	434.804	1.320.000	650.000	650.000	700.000
16	731000	Primljeni tekući transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	851	50.000	50.000	50.000	50.000
17	732000	Primljeni tekući transferi od ostalih razina vlasti	433.953	1.270.000	600.000	600.000	650.000
18	733000	Donacije	0	0	0	0	0
19	740000	KAPITALNI TRANSFERI	95.179	500.000	600.000	600.000	600.000
20	741000	Primljeni kapitalni transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	0	0	0	0	0
21	742000	Kapitalni transferi od ostalih razina vlasti	95.179	500.000	600.000	600.000	600.000
22	770000	PRIHODI PO OSNOVI ZAOSTALIH OBVEZA	1	0	0	0	0
23	777000	Prihodi po osnovi zaostalih obveza	1	0	0	0	0
24	810000	KAPITALNI PRIMITCI	0	100.000	100.000	100.000	100.000
25	811000	Kapitalni primitci od prodaje stalnih sredstava	0	100.000	100.000	100.000	100.000
26	813000	Primitci od financijske imovine	0	0	0	0	0
27	814000	Primitci od dugoročnog zaduživanja	0	0	0	0	0
28	815000	Primitci od kratkoročnog zaduživanja	0	0	0	0	0
29		SUFICIT IZ RANIJEG RAZDOBLJA					

Izvor: Služba za finansije i inspeksijski nadzor Općine Bugojno maj, 2023.

Prihodi od poreza (ekonomski kod 710000)

Uključuju slijedeće poreze:

- Porez na dobit pojedinaca i poduzeća
- Porez na plaću i radnu snagu
- Porez na imovinu
- Domaći porez na dobra i usluge
- Porez na dohodak
- Prihodi od indirektnih poreza
- Ostali porezi

Očekivani ukupni iznos prikupljenih **poreznih prihoda za Općinu Bugojno** u 2023. godini iznosi 7.502.000 KM. Dalje, projekcija poreznih prihoda u 2024.godini iznosi 8.114.000 KM, u 2025. godini 8.893.000 KM i u 2026. godini 9.576.000 KM. **(Tabela 4.)**

Iz navedenog može se konstatovati da će se porezni prihodi za period 2024-2026 postepeno povećavati u odnosu na ostvareno u 2022. godini, što će uticati na povećanje ukupnih prihoda Općine Bugojno za naredne 3 fiskalne godine.

Posebno izdvajamo povećanje slijedećih poreznih prihoda:

- Porezi na imovinu (ekonomski kod 714000)

Ovi porezi obuhvataju porez na imovinu od fizičkih i pravnih lica, porez na nasljeđe i darove, porez na promet nepokretnosti fizičkih i pravnih lica i ostale poreze na imovinu, koji najviše zavise od stanja na tržištu nekretnina i provedbe zakonskih propisa.

Plan ovih prihoda za 2023. godinu je 960.000 KM, dok su projekcije za 2024.godinu 1.100.000 KM, za 2025. godinu 1.160.000 KM i za 2026. godinu 1.220.000 KM.

- Prihodi od indirektnih poreza (ekonomski kod 717000)

Prihode od indirektnih poreza čine: porezi na dodanu vrijednost (PDV), porezi koji pripadaju Direkciji cesta i porezi na ime finansiranja autocesta FBiH.

Najznačajniji u ovoj grupi prihoda je prihod od PDV-a, koji se zajedno sa porezima koji pripadaju Direkciji cesta i sa porezima na ime finansiranja autocesta FBiH predviđa veće ukupne prihode od indirektnih poreza u iznosu od 4.760.000 u 2024. godini, 5.200.000 KM u 2025. godini i povećanje u ukupnom iznosu od 5.500.000 KM u 2026. godini u odnosu na

ostvareno u 2022. godini (4.754.932 KM) što je u skladu sa projekcijama dostavljenim od ministarstva finansija SBK kojima je predviđeno povećanje prihoda po ovoj osnovi.

- Porez na dohodak (ekonomski kod 716000)

Prihodi od poreza na dohodak, u skladu sa smjernicama dostavljenim od SBK se projiciraju u 2024. godini 2.227.000 KM, u 2025. godini 2.500.000 KM i u 2026. godini 2.820.000 KM što je znatno povećanje u odnosu na ostvareno u iznosu od 1.933.668 KM u 2022. godini.

Neporezni prihodi (ekonomski kod 720000)

Neporezni prihodi uključuju:

- prihode od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihode od pozitivnih tečajnih razlika
- Naknade i takse i prihode od pružanja javnih usluga (administrativne takse, komunalne takse, naknade po osnovu dodjele i korištenja građevinskog zemljišta i građenje, naknade za tehnički pregled građevina, naknade za zakup javnih površina, posebne naknade za zaštitu od prirodnih i dr. nesreća, naknade za korištenje šuma, vodne i cestovne naknade i ostale općinske naknade)
- novčane kazne

Očekivani ukupni iznos prikupljenih neporeznih prihoda u 2023. godini iznosi 2.179.000 KM. Projekcija ukupnih neporeznih prihoda u 2024. godini iznosi 2.356.000 KM, u 2025. godini 2.411.000 KM i u 2026. godini 2.471.000 KM.

Potrebno je napomenuti da su neporezni prihodi još uvijek najslabija tačka sagledavanja prihoda koji se kao takvi različito tretiraju u Federaciji BiH, kantonima i općinama, zbog čega treba uslijediti njihovo specificirano i unificirano praćenje. Također, uz neporezne prihode potrebno je da se nadležne općinske službe više angažiraju i oko povećanja tekućih i kapitalnih transfera kao namjenskih sredstva sa viših nivoa vlasti koji imaju tendenciju kontinuiranog pada zbog nedostatka sredstava i nemogućnosti viših nivoa vlasti da sufinansiraju kapitalne i investicione projekte lokalnih zajednica tj. Općina.

Napomena: *Potrebno je da Općinsko vijeće Bugojno do 31.12.2023. donese novu Odluku o komunalnim djelatnostima i naknadama u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima SBK (Sl. novine SBK, broj: 13/13) o kojoj značajno zavisi ukupna visina neporeznih prihoda Općine.*

6.2. Projekcije rashoda i izdataka po ekonomskoj i funkcionalnoj klasifikaciji za period 2024- 2026

Očekivana projekcija rashoda i izdataka Općine Bugojno iznosi 11.820.000 KM u 2024. godini, 12.654.000 KM u 2025. godini i 13.447.000 KM u 2026. godini. Planirani ukupni rashodi i izdaci za 2024. su neznatno veći u odnosu na planirano u 2023. godini. Zbog nepodmirenih obaveza iz prethodnih godina, Općina i dalje nastoji poduzimati mjere štednje kod javne potrošnje koje bi se trebale provoditi kroz ograničavanje sredstava namjenjenih za tekuće transfere, uz istovremeno osiguranje normalnog funkcionisanja rada javne uprave kao i osiguravanje sredstava za infrastrukturne projekte i investicije. S obzirom da će usporeni ekonomski oporavak negativno uticati na stabilnost budžeta i u narednim godinama jedna od ključnih mjera je upravo smanjenje tekućih transfera kao i kontrola utroška sredstava za kapitalne transfere kako bi se stabilizirao budžet Općine.

Iz navedenog razloga ukupni tekući rashodi (ekonomski kod 610000) su projicirani neznatno više za 2024. godinu u odnosu na 2023. u iznosu od 11.200.000 KM dok su za 2025. godinu projicirani znatno više u iznosu od 11.974.000 KM i za 2026. godinu u iznosu od 12.657.000 KM, dok su u 2022. godini tekući rashodi ostvareni u iznosu od 9.714.348 KM.

Ukupni kapitalni izdaci (ekonomski kod 820000) su planirani za 2023. godinu u iznosu od 515.000 KM a za period 2024-2026. godinu su projicirani u iznosu od 550.000 KM za 2024, 600.000 KM za 2025. i 700.000 KM za 2026. godinu.

Tekuća rezerva je planirana u iznosu od 60.000 KM za 2023. godinu što je približno u skladu sa prethodnim fiskalnim godinama a za period 2024-2026. godinu projicira se u iznosu od 70.000 za 2024. godinu do 90.000 KM za 2026. godinu.

U slijedećim **tabelama 5.** su prikazane projekcije rashoda i izdataka Općine po ekonomskoj i funkcionalnoj klasifikaciji za period 2024-2026. godine:

Tabele 5. Projekcije rashoda i izdataka Općine po ekonomskoj i funkcionalnoj klasifikaciji za period 2024-2026. godine

R. b.	Ekon. kod	Vrsta rashoda	Ostvareno 2022.	Plan 2023.	Projekcije		
					2024.	2025.	2026.
1		UKUPNO RASHODI I IZDACI	10.414.216	11.601.000	11.820.000	12.654.000	13.447.000
2	600000	Tekuća rezerva		60.000	70.000	80.000	90.000
3	610000	Ukupni tekući rashodi	9.714.348	11.026.000	11.200.000	11.974.000	12.657.000
4	611000	Plaće i naknade troškova zaposlenih	2.168.774	2.474.000	2.575.000	2.727.000	2.870.000
5	612000	Doprinosi poslodavaca i ostali doprinosi	183.138	225.000	234.000	245.000	256.000
6	613000	Izdaci za materijal, sitni inventar i usluge	615.467	588.000	680.000	700.000	736.000
7	614000	Tekući transferi i drugi tekući rashodi	4.632.666	5.770.500	5.501.000	5.790.000	5.980.000
8	615000	Kapitalni transferi	2.114.303	1.958.000	2.200.000	2.500.000	2.800.000
9	616000	Izdaci za kamate	0	10.500	10.000	12.000	15.000
10	820000	Ukupni kapitalni izdaci	699.868	515.000	550.000	600.000	700.000
11	821000	Izdaci za nabavu stalnih sredstava	699.868	415.000	450.000	500.000	600.000
12	822000	Izdaci za financijsku imovinu (neraspoređeni višak prihoda i rashoda)	0	100.000	100.000	100.000	100.000
13	823000	Izdaci za otplate dugova	0	0	0	0	0
14		Pokriće ostvarenog deficita					
14		Broj zaposlenih	82	91	91	91	91

R. b.	Funkc. kod - Klasa	RASHODI PO FUNKCIONALNIM KATEGORIJAMA	Ostvareno 2022.	Plan 2023.	Projekcije		
					2024.	2025.	2026.
1		UKUPNO	10.414.216	11.601.000	11.820.000	12.654.000	13.447.000
2	01	OPĆE JAVNE USLUGE	4.224.650	4.222.500	4.350.000	4.500.000	4.700.000
3	02	OBRANA	0	0	0	0	0
4	03	JAVNI RED I SIGURNOST	160.000	200.000	208.000	218.000	227.000
5	04	EKONOMSKI POSLOVI	1.197.145	1.355.000	1.381.000	1.400.000	1.430.000
6	05	ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE	669.797	455.000	464.000	505.000	600.000
7	06	STAMBENI I ZAJEDNIČKI POSLOVI	742.931	1.483.000	1.680.000	2.050.000	2.370.000
8	07	ZDRAVSTVO	30.000	166.000	170.000	180.000	190.000
9	08	REKREACIJA, KULTURA I RELIGIJA	1.952.230	2.135.500	1.970.000	2.150.000	2.250.000
10	09	OBRAZOVANJE	476.468	635.000	637.000	665.000	680.000
11	10	SOCIJALNA ZAŠTITA	960.995	949.000	960.000	986.000	1.000.000

Izvor: Služba za finansije i inspeksijski nadzor Općine Bugojno maj, 2023.

Plaće i naknade troškova zaposlenih (ekonomski kod 611000)

Planirani prosječan broj zaposlenih (državnih službenika i namještenika) u jedinstvenom organu uprave Općine Bugojno za 2023. godine je 91, uz uvjet da se popune upražnjena radna mjesta sa novim zaposlenicima. Međutim, zbog usporenog ekonomskog oporavka nije izvjesno da će se to u potpunosti ostvariti do kraja 2023. godine. Ukupno planirana potrošnja za bruto plaće i naknade zaposlenih u 2023. iznosi 2.474.000 KM dok je projicirani iznos za 2024. godinu 2.575.000 KM (za 91 zaposlenih), za 2025. godinu projicirani iznos je 2.727.000 KM (za 91 zaposlenih) i za 2026. godinu 2.870.000 KM (za 91 zaposlenih). Prema tome, projicirani prosječan broj zaposlenih u organu uprave Općine Bugojno za period 2024.-2026. godinu je 91 uzimajući u obzir odlaske trenutno zaposlenih u penziju i zapošljavanje novih državnih službenika i namještenika.

Izdaci za materijal, sitni inventar i usluge (ekonomski kod 613000)

Ukupna izdvajanja za materijalne troškove, sitni inventar i usluge Općine Bugojno procjenjuju se na 588.000 KM u 2023. god., 680.000 KM u 2024., 700.000 KM u 2025. godini i 736.000 KM u 2026. godini. Putni troškovi, nabavka materijala, komunalni izdaci, troškovi energije, izdaci za tekuće održavanje i ugovorene usluge su realno planirani i neizbježni kad je u pitanju funkcionisanje rada Organa uprave, odnosno pružanje kvalitetne i profesionalne usluge građanima, kao i potrebe za sredstvima za rad Općinskog vijeća, Općinskih službi i mjesnih zajednica.

Tekući transferi (ekonomski kod 614000)

Ukupna izdvajanja za tekuće transfere su planirana u iznosu od 5.770.500 KM za 2023., dok su za narednu 2024.godinu ista sredstva smanjena zbog nepredvidljivog rasta poreznih prihoda Općine kao i zbog veće potrebe ulaganja u infrastrukturu. S tim u vezi projicirana su sredstva za tekuće transfere u iznosu od 5.501.000 KM za 2024. godinu, 5.790.000 KM za 2025. godinu i 5.980.000 KM za 2026. godinu. Drugi razlog smanjenja projiciranih iznosa za ovu namjenu za period u 2024. godini u odnosu na tekuću 2023. godinu leži u činjenici da opreznije planiranje neporeznih prihoda narednih godina zahtjeva i mjere štednje za sve korisnike budžetskih sredstava dok su bruto plaće zaposlenih zakonski regulisane a materijalni troškovi za rad javne uprave i Općinskog vijeća su minimalno planirani iako se očekuje znatno povećanje cijena. Uz mjere štednje, budžetsko programiranje je sigurno jedno od rješenja

problema nerealne potrošnje krajnjih korisnika tekućih transfera. Po pitanju izrade programa potrošnje po kojima bi se finansirali svi korisnici budžetskih sredstava, potrebno je da se svi akteri uključe u proces planiranja i izrade dokumenata Budžeta kako bi se sredstva trošila realno, namjenski i transparentno. Kako bi se budžetsko programiranje realizovalo u skladu sa Zakonom o Budžetima FBiH i ostalim zakonskim propisima, potrebno je da sve potrošačke jedinice organa uprave (općinske službe) urade pojedinačne programe utroška sredstava za tekuće i kapitalne transfere i izdatke kako bi služba za finansije i inspekcijski nadzor mogla pratiti namjenski i transparentan utrošak sredstava iz Budžeta.

Kapitalni transferi (ekonomski kod 615000)

Ukupna izdvajanja za kapitalne transfere su planirana u iznosu od 1.958.000 KM za 2023. godinu dok su projekcije za razdoblje 2024-2026 slijedeće: 2.200.000 KM za 2024. god., 2.500.000 KM za 2025. godinu i 2.800.000 KM za 2026. godinu. Uzimajući u obzir trenutnu ekonomsku krizu praćenu inflacijom (posebno poskupljenjima građevinskog materijala), potrebu za obnovom infrastrukture na teritoriji Općine i uzimajući u obzir dijelom dostavljene zahtjeve korisnika za finansiranje infrastrukturnih projekata iz prošle godine koje je Služba za finansije i inspekcijski nadzor zaprimila od nadležnih Općinskih službi, iznosi za kapitalne transfere su projicirani za period 2024-2026. u većim iznosima od ostvarenja u 2022. godini.

Infrastrukturni i kapitalni projekti kao i razvojni programi koje Općina planira realizovati i implementirati za period 2024-2026. godine nisu navedeni u Nacrtu dokumenta strategije razvoja Općine za period 2011-2020, jer se isti treba revidirati odnosno uraditi novi. Upćenito, najvažniji razvojni programi u budućem dokumentu strategije razvoja Općine trebaju uključiti: Izgradnju infrastrukture sufinansiranjem projekata u nadležnosti javnih preduzeća, podršku razvoju malih i srednjih preduzeća, razvoj poljoprivredne proizvodnje i kreiranje poslovnog okruženja za privlačenje investicija. Općina Bugojno će nastojati da za period od 2024-2026. započne i završi veći dio projekata koji su planirani pod svakim pojedinačnim programom budžetskih korisnika (općinskih službi) i u skladu sa svojim mogućnostima i nadležnostima.

Ukupni kapitalni izdaci (ekonomski kod 820000) se uglavnom odnose na održavanje zgrade Općine, nabavku opreme i infrastrukturne projekte za građevine i mostove koji se vode kao stalno sredstvo Općine a planirani su u iznosu od 515.000 KM za 2023. godinu dok su projicirani od 550.000 KM do 700.000 KM za period 2024- 2026. godinu.

Napomena A: Izdaci za finansijsku imovinu (ekonomski kod 822000) se odnose na neraspoređeni višak prihoda i rashoda koji je planiran u iznosu od 100.000 KM za 2023. godinu a projiciran je u istom iznosu od 100.000 KM za period 2024-2026. godinu, a svrha je podmirivanje obaveza iz proteklih perioda.

Napomena B: Izdaci za otplate duga (ekonomski kod 823000)

Općina Bugojno nije planirala nova dugoročna zaduženja u 2023. godini dok za razdoblje 2024-2026. nije isključena opcija novog zaduživanja, zavisno od priliva sredstava i infrastrukturnih projekata od vitalne važnosti za dugoročni razvoj općine.

Budžetska potrošnja po funkcionalnoj klasifikaciji (Rashodi po funkcionalnim kategorijama iz Tabele 5)

Iz pregleda rashoda po funkcionalnoj klasifikaciji vidljivo je da se najveći dio sredstava usmjerava prema aktivnostima općih javnih službi (regulisano zakonom) odnosno prema povećanju kvalitete usluga građanima, Općinskom pravobranilaštvu Bugojno, zaposlenju visoke i srednje stručne spreme u organu uprave ali i sudskim troškovima, nabavci opreme i održavanju zgrade Općine. Potrošnja usmjerena prema ekonomskim, stambenim i zajedničkim poslovima je posebno značajna jer je prioritet Općine da kroz izgradnju infrastrukture stvara preduslove za investicije i razvoj ali i da na taj način poticanjem implementacije projekata pomogne lokalnim građevinskim firmama i cjelokupnoj privredi Općine. S druge strane, za period od 2024. do 2026. planira se realna potrošnje za sve aktivnosti u skladu trenutnom inflacijom (poskupljenjima) i sa prilivom ukupnih prihoda Općine kako bi se stabilizirao budžet.

7. Pregled programa aktivnosti budžetskog korisnika, Jedinstvenog organa uprave sa potrošačkim jedinicama, za period 2024-2026. godinu

Strateški cilj budžetskog korisnika, jedinstvenog organa uprave je blagovremeno i potpuno ostvarivanje programskih aktivnosti Načelnika Općine zajedno sa potrošačkim jedinicama odnosno općinskim službama.

Tabela 6. Pregled programa aktivnosti po potrošačkim jedinicama (Načelnik i Općinske službe) za period 2024-2026.

u KM

Lista programa aktivnosti potrošačkih jedinica	Plan za 2023.	Projekcije			Nosioč aktivnosti	Izvor finansiranja
		2024.	2025.	2026.		
1. Program aktivnosti Općinskog Načelnika <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge, tekuću rezervu i izdatke za opremu	193.500	199.000	210.000	225.000	Načelnik	Vlastita sredstva
2. Program aktivnosti Stručne službe općinskog vijeća i Načelnika <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge (posebno za rad vijećnika i komisija), parlamentarne stranke, izbornu komisiju, nabavku opreme, održavanje kasarne i rekonstrukciju zgrade Općine	1.290.000	1.346.000	1.400.000	1.450.000	Sekretar općinskog vijeća i načelnika	Vlastita sredstva, sredstva sa viših nivoa vlasti, donacije
3. Program aktivnosti Službe za civilnu zaštitu. <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge, tekuće transfere (elementarne nepogode i deminiranje) i nabavku opreme	210.300	225.000	254.000	280.000	Pomoćnik načelnika	Vlastita sredstva, sredstva sa viših nivoa vlasti, donacije

4. Program aktivnosti Službe za privredu, društvene djelatnosti i opću upravu <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge, tekuće transfere-posebni programi za sport, kulturu, NVO, obrazovanje, poduzetništvo, poljoprivredu, poduzetništvo i ostalo i izdatke za opremu.	5.254.800	5.200.000	5.400.000	5.650.000	Pomoćnik načelnika	Vlastita sredstva, sredstva sa viših nivoa vlasti, donacije
5. Program aktivnosti Službe za urbanizam, građenje, geodetsko-katastarske i imovinsko pravne poslove. <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge, kapitalne izdatke i transfere i izdatke za opremu.	529.000	570.000	640.000	675.000	Pomoćnik načelnika	Vlastita sredstva, sredstva sa viših nivoa vlasti, donacije
6. Program aktivnosti Službe za stambeno komunalne poslove, obnovu i razvoj MZ <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge, tekuće transfere- posebni programi za transfere i subvencije, izdatke za nabavku stalnih sredstava (oprema), kapitalne transfere drugim nivoima vlasti, kapitalne transfere pojedincima (obnova kuća)	3.570.100	3.700.000	4.080.000	4.430.000	Pomoćnik načelnika	Vlastita sredstva, sredstva sa viših nivoa vlasti, donacije
7. Program aktivnosti Službe za finansije i inspekcijski nadzor <u>Obuhvata:</u> troškove plaća i naknada zaposlenih, doprinose, izdatke za materijal i usluge, tekuće transfere (povrat poreza), izdatke za opremu, otplatu kredita, izdatke za kamate	453.300	480.000	570.000	637.000	Pomoćnik načelnika	Vlastita sredstva, sredstva sa viših nivoa vlasti, donacije
8. Program aktivnosti za pokriće deficita iz ranijih godina za period 2023-2026. godinu (Neraspoređeni višak prihoda i rashoda)	100.000	100.000	100.000	100.000	Općina Bugojno kao jed.organ uprave	Vlastita sredstva
UKUPNO	11.601.000	11.820.000	12.654.000	13.447.000		

Izvor: Služba za finansije i inspekcijski nadzor Općine Bugojno, juni 2023.

Programi aktivnosti svih potrošačkih jedinica-Načelnika i općinskih službi u tabeli 6. čine ukupnu programsku aktivnost jedinstvenog organa uprave. Potrošačke jedinice odnosno Načelnik i općinske službe, kao budžetski korisnici, su dužni da u sklopu navedenih programskih aktivnosti izrade pojedinačne programe koji će obuhvatiti sve tekuće i kapitalne transfere/subvencije pojedincima, udruženjima, javnim preduzećima i ustanovama klasifikovane po funkcionalnim kategorijama iz slijedećih oblasti: Opće javne usluge, odbrana, javni red i sigurnost, ekonomski poslovi, zaštita životne sredine, stambeni i zajednički poslovi, zdravstvo, rekreacija-sport, kultura i religija, obrazovanje i socijalna zaštita.

8. Mjere i preporuke za upravljanje prihodima, primicima, rashodima i izdacima u budžetu Općine Bugojno

Preporuke i mjere za fiskalnu i makroekonomsku politiku Općine za period 2024-2026 :

- Restriktivna politika prema potrošnji budžetskih sredstava posebno u uvjetima ekonomske krize, ratom u Ukrajini kao i trenutnom inflacijom (rastom opće razine cijena)
- Budžetska disciplina i jačanje fiskalne odgovornosti korisnika budžetskih sredstava (potrošačkih jedinica; Načelnika i Općinskih službi)
- Uvođenje trezorskog poslovanja i uspostava efikasnog internog sistema kontrole i nadzora nad utroškom sredstava svih potrošačkih jedinica
- Jačanje makroekonomske stabilnosti (važna uloga nadležnih službi, privatnog sektora, javnih preduzeća, javnih ustanova i ostalih korisnika budžetskih sredstava)
- Provođenje daljnje reforme javne uprave, javnih preduzeća i javnih ustanova
- Provođenja mjera za poticanje zaposlenosti u javnom i privatnom sektoru
- Poboljšanje naplate poreznih i neporeznih prihoda primjenom zakonskih propisa
- Koordinacija, saradnja i pojačane aktivnosti svih korisnika budžetskih sredstava u prikupljanju javnih prihoda sa svih nivoa vlasti
- Donošenje Odluka i drugih općih i pojedinačnih akata za uređivanje svih oblasti u skladu sa zakonima i nadležnosti Načelnika i Općinskog vijeća.

- Sprovođenje svih zakonskih i podzakonskih akata sa viših nivoa vlasti kao i usklađivanje svih pravnih regulativa općine sa važećim zakonima a koje nisu još uvijek usklađene.

Na osnovu procijenjenog okvira raspoloživih prihoda i prioriteta politika Općine s jedne strane, zatim analize objavljenih dokumenata sa viših nivoa vlasti i finansijskih zahtjeva korisnika Budžeta (djelomično dostavljeni od potrošačkih jedinica-općinskih službi) ovim dokumentom okvirnog Budžeta Općine Bugojno predloženi su prioriteta potrošnje za naredni trogodišnji period, a u skladu s tim i početne gornje granice rashoda korisnika Budžeta za 2024., 2025. i 2026.godinu.

Napomena: Ograničavajući faktor za utvrđivanje predloženih prioriteta potrošnje i početnih gornjih granica rashoda je projicirani okvir raspoloživih prihoda prikazan u tabeli 4. (Projekcija prihoda, primitaka i finansiranja općine Bugojno za period 2024.- 2026. godinu).

Pripremila:

Služba za finansije i inspekcijski nadzor Općine Bugojno

Broj: 07-14-00673-23

Bugojno, juni 2023. god.

NAČELNIK OPĆINE

Hasan Ajkunić, s.r.